

P11 25

12928

РМ 25

МАТИЦЕ СРПСКЕ
БИБЛИОТЕКА

Своимъ друзю и брату
Миши Сабовичевичу.

Рис. Ср. т. 139.1

В В С В Д А

У СПОМЕНЪ

ПОКОЙНОМЪ

НЕСТОРУ ДИМИТРИЈЕВИЋУ,

**ДОБРОТВОРУ ОСКУДНЕ ОМЛАДИНЕ СРБСКЕ,
КОЈА СЕ УЗУЧИ.**

ГОВОРИО

**О ПАРАСТОСУ У ВЕЛ-БЕЧКЕРЕЧКОЈ СВЕТО-УСПЕНСКОЈ
ЦРКВИ НА КРСТОВЪДАНЪ 1860. Г.**

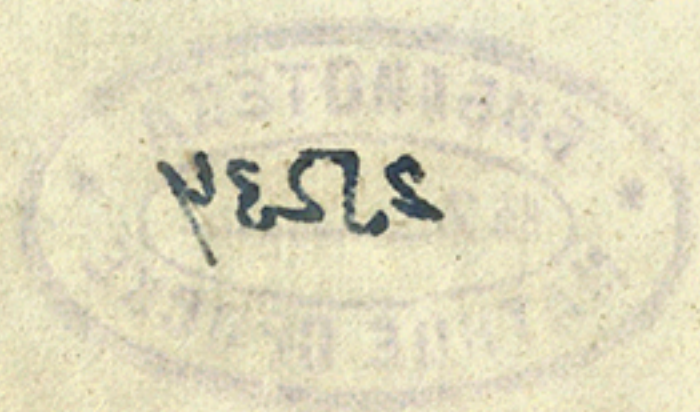
АЛЕКСАНДАРЪ САНДИЋЪ.

Handwritten text in the top left corner, possibly a library or collection mark.

„Хотео самъ прославити имена мои . . . благодарителя. Я имъ
одаемъ како могу, а праведный и милостивый Богъ дат' ће имъ
како Онъ може. При томъ уздамъ се да ће ово јоште послужити,
за узбудити боголюбиве и добра срца люде у Нацији нашој, ако
кадъ виде кога сиромашка и оскудна као што самъ и самъ . . . кои
управъ науку жели тражи и къ нбойзи као жеданъ вленъ къ вод-
нымъ источникомъ тежи, да се неодреку помоћи му.“ —

Досишей.

На путу среће младежъ дас
Данъ благодарности благодарю.

Мушицкй.

Где су данасъ славни Неманьићи, съ којима е Србадиѧ
златный векъ вековала; где су она узорита времена,
кадъ е светый Сава часный крсть уздиз'о, а да про-
свети народъ, да поучи и умудри Србина како се узъ
бойно оружъ Богу валя молити; где л' юначко доба Ду-
шаново, кадъ се Србству два сунца раѣаше. . . А да не по-
минѣмъ големе неволѣ, коя мало затымъ на обеславлѣну
Србадию наиѣ, — где су лета и године кадъ оно после пре-
пороѣеня Србскога опетъ свештеникъ еданъ, митроноша
Стратимировиѣ, устаде да уреди жертвеникъ и на нѣму за-
жеже светый огань умной нашей просвети; кадъ се Сава
Текелия па именякъ му Вуковиѣ нашемъ добру срадоваше —
потпомажуѣи и усреѣвауюѣи Србина? . . .

Све е было па — прошло. Векови су протицали,
што собомъ донели то и однели. Земля мати довека при-
мала е *свое*: грудву малену, у којой силеный духъ за живота
дела и — чудеса ствара; земля землю прима а душа Богу
на истину одлази! . . . Една едина само успомена лети по
людской памети, само славно име добротвора и увеличаваоца
народнога иде одъ уста до уста па довека! —

Наши стари быше па помреше, благовтори ти живеше
добра чинеѣи, те *словомъ озарено име* успомени за собомъ
оставише овековечивши се. Кратакъ нѣиховъ векъ истекао

е кано капля у море, кано тилый часакъ, али *добра*, коя Србству учинише, осташе и накомъ нѣихъ довека. Задужбине нѣине преживеле су ихъ, те многе одотихъ и данасъ кажу свету ко Србадиѣ бы отаць ко ли майка; іошть се краси Света-гора белимъ Хиландаромъ, іоште стои седмоврата Жича, Студеница бела, Раваница црква, іошть се кандила пале и тамянь жеже по высокимъ Дечаныма, и данасъ се литурѣѣе служе па молитве моле по побожной Фрушкой-гори, где'но бели намастири Богу престѠ држе. — Охъ, та ко бы дивоте наше све редомъ наброио?

Задужбине ове были су, одъ како су, Србину на велико добро и у радости и у жалости, у среѣи и несреѣи. У слави своіой дичио се онъ нѣима и поносио, а на невољи оне су намъ были сва утеха сачувавши веру свету, наше онда найвеѣе благо, сачувавши велимъ, да неугине и одржавши Срблѣ у крепосной нади до больихъ времена. Съ тога съ радошѣу полази и данасъ Србадиѣ та места света, где се *православлѣ* слави, православлѣ — ова тврда основа народности наше, *на коіой* просвета наша по времену валя да узрасте; где се православлѣ велича а у нѣму света вера, за кою Србинѣ живи и умира, и коя му е до скоро сваколика наука была. Друге просвете душевне ние Србадиѣ за дуго знала: убойно оружѣ па люти боеви, славна победа ил' славниѣ смръть — было е одъ памтивека сва вештина, у коіой се Србинѣ веѣбао одъ малена до самрти.

Али ни насъ Богъ незаборави. После горкогъ искушенѣя смилова се и на насъ. Невољи нашой у добрый часъ дани се исписаше, те еданъ део народа нашегъ у овой области — своіой одъ старина домовини — *шалонога* спасенѣя наѣе, па мало по мало, истомъ после беде и неволѣ, стаде и овде народъ нашъ напредовати. Нове потребе, а наѣме *душевне*, постадоше у Србина; време дошло да и Срблѣ *просвеша* озари, да и Србадиѣ буде

„*Изображенѣе* вѣчный . . . задатакъ за Сав Родъ, за свако лице единствено“.

И наши стари видеше да народъ узъ юнака и наученика, узъ юнаштво и *просвеша* народне треба. Ал' просвета са наука долази, а науке понайвыше са школа. Но где су онда у Србина школе? Како л' да се на науке даде? . . .

Некъ яко у забраву чаме све оне грдне неволѣ, што рад' вере и языка оцви наши претрпеше тражеѣи у туѣи-на науке, па поменимо се кукавне само сиротинѣ, која е млаѣане Србе узастопце пратила, докъ су по туѣемъ свету за наукомъ ходили неимаюѣи на дому своме светога места за те. Многій е одъ насъ можда слушао, каквомъ се големомъ невольомъ само долазило до тыхъ места, где су науке веѣ цватиле. Нашъ незаборавлѣный Райѣ двапутъ се на дальный (у оно доба) путъ са сувомъ корицомъ хлеба оправля ненадаюѣи се ни одкуда поузданой олакшицы; у два махъ се по сто миля пешице пребия одъ немила до недрага — а све то за наукомъ, за проветомъ. Многи знаду, како се Стойковиѣ кукавно напатио по врлетной Грманији, докъ се ние узвисио изъ оскудны низина камо е само великим' людма приступъ. А кнѣиге Доситиеве доволно кажу за злопатнѣ неумрла писаоца нѣинога по беломе свету.

Младость тыхъ и нѣима равны люди прошла е у големой патнѣи; јоштъ изъ малена борили су се они са свакомъ оскудицомъ, и са самимъ набавлянѣмъ „*насушного хлѣба*.“ Велеумни ти сународницы, драгій Србе, што су после умним' своимъ делима кано звезде на небу - а на небу просвете твое засияли, заманъ су уздисали, уздишуѣи *безмишнихъ доброшвора* име по Србству зазивали. Огнѣна младость, која штоно речъ у песника, са сто едрила у море живота заплива, уза ту неодољна желя за наукомъ храбрила е сиромашка, те е полазио безъ помоѣи на незнане путе у туѣ край презируѣи патнѣ свеколике . . . . А колико ихъ е са убоштва душомъ клонуло и желѣна се пута оставило - ни броя се незна!

Но кô што свакой среѣи тако исто и свакой несреѣи кадъ тадъ край доѣе. Нашемъ яду едноме поможе време и околности, а другоме - *Србинъ самъ себи*. Одабранный пастыръ свога народа Стратимировиѣ, па узъ нѣга добра душа Дмитаръ Сабовъ (Анастасиѣвиѣ), еданъ памеѣу и саветомъ, другій божѣим благословомъ: иманѣмъ своимъ, подигоше „*свешилиште науцы*“, откуда е Србству просвета зазорила и ево ѣе у зори и сунце да огране, подигоше *велику гимназию*, те и у нашемъ краю ославише науке. Али *ово* не быаше доволно, веѣ, познаваюѣи по веѣой чести убоштво у Срба, постараше се они и за сиротиню, па уредише чувено у

насъ *благодѣние*, коено е данасъ право прибежиште оскудной омладини нашей, и Карловцы посташе „*Србскій Сионъ!*“ Одъ еданаестъ тисуѣа Србскихъ сынова, кои су до яко ту на науцы были, половина е нѣхъ у томе врломъ заводу налазила препитанѣ свое, и одатле среѣна постала. — Нѣнимъ стопама поѣе Текелия Сава, чие ѣе име славити се докъ е Србина, онъ се постара и за выше изображенѣ оскуднаго Срба подигавши домъ „*Учащейся Юности*“ и оставивши *свое добро* овойзи: како ѣе мудрословне, правничке и лекарске науке изучити. Па ко незна данасъ за *Текелияну* за Србскій *Паншеонъ*, тай нашъ обилатый изворъ благодети, съ кога ято млаѣаны Србаля къ науцы у радости полеѣе! А ту исту племениту намеру намери и Ђорѣе Сервскій. Колико е Србске деце врстный тай добротворъ своимъ завештанѣмъ до яко усреѣио и подигао, и — колико ѣе ихъ юште усреѣити!

Добротвори ови за Србство — за потоный нараштай живели су, старали се и гледали, да се народъ нашъ у просвети умной подигне, наукомъ обогати, да душевно одяча, те да се отме одъ таме незналице. Омладина Србска лежала имъ е на срцу, зато юй нове задужбине чинише, а души своюй места у раю ухватише.

Охъ, та како да човекъ добра неучини, кадъ еданпутъ само животъ се живи и то за мало; еданпутъ само по земљи ходимо и бродимо, за часъ а насъ земля прима! Па кодъ тако краткогъ века нашегъ заръ да човекъ неостави за собомъ ништа друго до ону грудву землѣ — земљи, коя е нѣна те нѣна, до оно мало праха, што ѣе ветаръ да разсее по лицу землѣ!! — А кадъ едномъ насъ стане да

..... трулежна руши земля,
Една добра дѣла изъ блатнога дижу се гроба
И у анѣлскомъ створу къ престолу вечног' лете,
Примаю награде ту и сѣино враѣаю с' доле.
Да и на земљи юшть споменомъ живе дугимъ *).

И наше многе добротворе данасъ веѣъ „трулежна руши земля“, али „добра дѣла“, задужбине нѣхове, и иза нѣхъ живе. У срцыма Србскимъ дубоко су удублѣна *имена*

*) I. С. Поповиѣ.

нѣина, те ихъ слави мало и велико и превазноси, и поносиће се нѣима догодъ Србинъ србуе. Ё ли ко прилику имао и гледао свето-Стеванску славу у Карловцы, е ли гледао а да му и нехотице суза одъ радости у очима не засяла? — Ё ли ко быо о свето-Савской слави у Србскомѣ Пантеону? Съ радошћу и смерномъ благодарношћу свако ту помене име Текелие, Стефана, Дмитра, и другихъ нашихъ увеличавалаца народнихъ; свако ихъ ту поминѣ и хтео бы „Ако е икако могуће, да ѿ савъ светъ позна, споминѣ и люби; и будући да смо мы маловремени на земљи, и неможемо ѿ овде довека споминяти, зато предаемо нѣова сладка и пречестна имена прво Богу, кои е самъ кадаръ праву доброту достойно наградити и наплатити; да имъ Онъ учини ону награду, кою бы мы ради, а неможемо, а по томъ и будућимъ родовима, да ѿ они на место насъ споминю, да ѿ любе, да имъ благодаре, и имена нѣихова одъ заборавања да чуваю и да ѿ славе“^{*)}. . . .

О вы блажене душе нашихъ добротвора!

„У вѣнацъ славе народне сплетосте

Имена Ваша. Свѣтли ће она вамъ

Крозъ тму вѣкова, докъ е Србска

Племена бѣломъ на свету“^{**)}.

Да! „После много хиљада година Србска ће младежъ *васъ* споминяти и *ваша* ће паметь послѣднимъ родовима мила и драга бити“.

На ове наше велике люде угледао се и нашъ у Господа починулый **Несторъ Димитриѣвићъ**, коме се данасъ споменъ чини, и о шта намъ е ова мала светковина наша, па е „*дѣло шо благо дѣло Господиѣ*“ родолюбиво продужио. Добра, што радъ быяше да Србству учини, ево текъ што му име златны слови у кнѣизи незаборава записаше. *Несторъ* е добро видео, куда иду тежнѣ и намере онихъ родолюбаца, па е и самъ на самрти завештао *цело свое иманѣ* на помоћ сиромашнимъ ученикомъ, ако се узуче. *Несторъ* е деломъ показао колико е и нѣму на срцу лежала племенита просвета народна, а радъ ове младежъ — *оскудна младежъ Србска*.

*) Доситей.

**) Мушицкй.

И нашъ добротворъ овай по примеру Стратимировића и Анастасиевића виде, како ние довольно школе *само* подизати но да е потреба и сиромашка отачаски потпомоћи.

Што е Раићъ желео, на што е Доситие приклиняо, а што су Анастасиевићъ, Текелиа, Сервиски зачели; то е и нашъ покойный *Несшоръ* по могућству наставио заветом своимъ — а жертвомъ Србству. Јошть за живота свога яко е онъ примио къ срцу речи нашега родолюбногъ песника:

„По четыре и више Србљина млада умна
Моћно окрылатит', подићи съ мѣста тамна,

На четыре послат' стране свѣта:

То Геній рода насъ, то учи само време,

Различно да цвећа усвое красног' съме“^(*))

те е лепу свою намеру и обистинио. *Несшоръ* е Србство, срећу и напредакъ овога выше, да рекнемъ, него свою родбину ценю, али зато ни ове ние заборавио наредивши да по четыре рођака нѣгова првенство у благодѣянию томъ имаю, изискујући одотыхъ „само примѣрно поведене“.

Ево, мили суграђани, ово е изворъ помоћи и Бечке-речкимъ синовима, кои на науке пођу; одяко ће моћи и *выше* насъ, што намъ сиротиня пута къ науцы крати, крепостну узданицу у „*Несшориянуму*“ наћи.

Срећни смо мы данашный нараштай, срећнији одъ нашихъ стариихъ ерь се они за насъ састараше и пута намъ прво къ просвети показаше, а затымъ насъ свойски оправивше, да са тога пута поради оскудице не заиђемо желећи (Богъ да имъ се желя испунила), да се и у Србадие повећа брой наученика, да и Србска књижевность и већма процвати, съ којомъ е наша просвета, а са овомъ срећа народна сединѣна. Зато дакле мы благодарни *ишомцы*, кои смо срећни те у нашей оскудицы то име носећи помоћъ за развитакъ душевнихъ нашихъ сила добивамо, а да срећно доспемо до желѣне мете, а тымъ на земљи извршимо, што намъ е „*съ выше*“ одређено: заветуймо се, да ћемо неумрла имена нашихъ добротвора и свету намеру нѣхову вавекъ у срцу носити, те блаженимъ нѣиньимъ душама вечиту радость, а неумрломъ на земљи имену часть чинити трудећи се, да се

*) Д. Станћ.

иэтнод (*
наиниу (**

покажемо да смо достойни милости, која намъ се чини. А сабираюћи науке и просвећаваюћи себе да будемо ваљани чланови човештва па *одабрани Срби!*

М л а д а б р а ћ о !

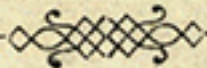
„Насъ с' выше светый Савва, Душанъ мотре“

На насъ старателя нашихъ душе: Раићъ, Доситие, Стратимировићъ, Анастасиевићъ, Сервискиј . . . па *Несшоръ* са оны светихъ высина гледе, одъ насъ съ правомъ ишту, да марљиво данъ и ноћъ подстичемо светый огань умной нашой просвети, што га они добрурадо зажегоше; да любимо *што е наше*, да уздижемо са поносомъ *што е Србско* и попаштимо се за свачимъ што наплетку нашемъ иде, те да и мы у *величамо родъ свой*, ерь

„С' Родомъ е свезана слава наша“ . —

„Одъ насъ чека то Неманье тиха сѣнь!“ . . . .

Тако ћемо се удостоити добра, што намъ наши старији чине. А тако ће се и нашихъ починулихъ милихъ добротвора „бесмртне и благородне душе у *селению вечишихъ жилища* радовати; тако ће само у ономъ вечномъ радованю и *Несшорова* душа овај тамянь и жертву наше благодарности примити; тако ће живити и *Несшорово име* у вечномъ и високомъ почитаню благодарны и добродѣтелны срдаца *усрећены Србски сынова*“, кои ће име свога добротвора да поминю а прахъ му и пепео да благосиляю до века!

Р 19 Ср III 320

Р 19 Ср III 139. 1

25234

...иже да смо достојни милости, којој смо се ради
...иже да смо достојни милости, којој смо се ради
...иже да смо достојни милости, којој смо се ради
...иже да смо достојни милости, којој смо се ради

...иже да смо достојни милости, којој смо се ради
...иже да смо достојни милости, којој смо се ради
...иже да смо достојни милости, којој смо се ради
...иже да смо достојни милости, којој смо се ради

...иже да смо достојни милости, којој смо се ради
...иже да смо достојни милости, којој смо се ради
...иже да смо достојни милости, којој смо се ради
...иже да смо достојни милости, којој смо се ради

...иже да смо достојни милости, којој смо се ради
...иже да смо достојни милости, којој смо се ради
...иже да смо достојни милости, којој смо се ради
...иже да смо достојни милости, којој смо се ради

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

P₁₉ Cp III 139.1